

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. I. De Odio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

hic spectanda & servanda.

à Domino praescriptus negligentia nullum inde contrahitur peccatum: quia in hoc Domini praecipit, sicut & in aliis plerisque, magis attendenda est Domini intentio, quam verba: intentio autem eius hoc loco est, studiosè tentandum omnibus modis, ut vel frater peccans resipiscat, vel si id impetrari non potest, alii à contagio ipsius praeserventur. Quod si vel pro altero, vel pro utroque horum, aliquid secus fieri conveniat, quam à Domino praescriptum est, id ex mente Domini fieri debet; qui quo nobis conservanda proposuit, conscientiam fratris, & famam: si utrumque conservari potest, optimè agetur, si non, semper conscientia famae est praeservenda. Ita compunitur Doctores.

Notat autem Marchant To. 2. Tract. 2. Tit. 4. sect. 2. g. 1. append. de Corrupt. Fraternali Reg. 1. quòd dum omiſſa ſecreta monitione deſertur caula à ſubdito ad ſuperiorem tamquã patrem, hic debeat primò adhibere privatam monitionem, veluti ſuccedens in locum & officium fratris, prout etiam primo loco facere deberet, ſi ipſe Superior ſcus delictum fratris noviſſet. Quare etiam nequit exinde non convictum juridicè condemnare, poteſt tamen reò invigilare, & perſeverantiam in malo juridicè detegere ac punire. An autem poſſit peccatum priùs deſerri ſuperiori, non quidem ut iudici, ſed ut amico & patri à quo ſecretò moneatur, quam teſtibus ſeu amicis coram quibus moneatur, variant Doctores, pendentque à variis circumſtantiis tum perſonae peccantis, tum ſuperioris, ratione quarum poteſt nunc hoc, nunc illud eſſe magis conſonum charitati, ut pròinde non poſſit ſtatui una regula pro omnibus caſibus, ſed eligendum ſit, quod magis expedire videbitur charitati & bono corripiendi.

94. Quia agendum ſuperiori, dum omiſſa monitione ſecreta peccatum denuntiatur ei ut patri.

An vel quòdo ad eum deſerri poſſit, loco adhibitionis teſtium.

95. Qui in peccato perniciōſi omiſſa ordo praescriptus.

libus) per illam nequeat malum ejuſque periculum certò & ſecurè averti: bonum enim commune & innocentis ceteris partibus praevallet fama nocere cupientis. Aliàs ſi certiffimus moraliter eſſem hæreticum v.g. privatà monitione emendandum, cenſet Wiggers quaſt. 33. art. 7. non habere locum legem denuntiandi illum Inquiſitoribus, quaſi hæc exceptio ex natura rei & lege charitatis intit, etſi non expreſſa, veluti rara.

Unde reprehendit Marchant ſup. poſt Reg. 4. in Corollario velatam, immo abominandam charitatem, quã quis peccata proximi in perniciem patriæ, vel reipublicæ, ſcandalum ſtatùs Eccleſiaſtici vel Religionis vergentia putat poſſe perſidã fidelitate taceri, ne peccantes damnum aliquod corporale aut famae incurrant: certum enim eſt poſſe & debere denuntiari potenti impedire, ſi aliter malum nequeat certò praeveneri, ac ne ulterius ſerpat, impediri.

Hic accedit caſus quo quis rationabili ex caula ceſſit juri ad famam, cujus dominus eſt, contentus, ut ſine praevia monitione fiat denuntiatio Superiori tamquam patri, ad majorem cautelam ſpiritualem praesertim, & animi humiliatorem. Quod quidem poteſt laudabiliter aliquando fieri. Immo id generaliter fieri à Religioſis Societatis Jeſu contendit Comnck d. 28. dub. 12. meritò videndus, & reliqui Scriptores Societatis: quamvis poſt Lorca non conſentiat Poncius, qui contendit 3. diſt. 30. in Comment. num. 72. & ſeq. talem regulam in Conſtitutionibus Societatis non extare. Praedicta verò juris ceſſio, etſi indefinitè ſeu univerſaliter facta, juxta Caſtro Palao d. 3. p. 9. num. 3. fieri intelligenda eſt ſervato ſine praecipuo fraternae correctionis, qui eſt correctio & emendatio delicti, quem ſinem ſi certum ſit per Praelatum non eſſe obtinendum ita bene ac per inferiorem, vel de illo dubium eſt (quòd juxta ipſum raro contingere poteſt, praesertim in Societate) nequaquam tunc cenſetur quis cedere juri conservandae famae. Ita ille.

Vicioſa occultatio charitate palliata rearguitur.

96. An exceſſus rationabilis ceſſio juris ad famam ab ordine correptionis.

DISPUTATIO DECIMATERTIA.

De Vitis Oppositis Charitati.

QUESTIO I.

De Odio.

DIUM eſt quaedam alienatio ſeu averſio voluntatis ab aliquo, quod apprehenditur ut malum. Soletque dividi in odium abominationis, & inimicitiae:

Herinc Sum. Theol. Pars III.

etſi non omnes conveniant in modo explicandi; in quo ſanè non alia, quam de nomine, poteſt eſſe controverſia. Odium itaque abominationis frequenter hoc ſimilive modo explicatur, ut ſit averſio ab aliqua re ſeu perſona, tamquam nobis malã aut contrariã & moleſtã; eſt oppoſitum amori concupiſcentiae. Odium inimicitiae (quod amori benevolentiae oppoſitur) explicari ſolet per deſiderium, quo deſideramus

1. Quid odium, & quomplex.

mus alteri malum, ut ei malè sit; quemadmodum per oppositum amorem desideramus alteri bene esse. Quod quidem desiderium nasci videtur ex aliquo anteriori affectu cujusdam voluntariæ aversionis ab altero, ex quo fit, ut quis nolit inimico bonum, & consequenter velit ei malum, desiderando, sive ut vel bonum prælens amittat, vel futuro careat; sive ut malum prælens teneat, aut futurum accipiat. Unde ulterius nascitur gaudium de malo aut boni carentia, tristitia de bono aut mali carentia. Quæ admodum è converso amor est quoddam vinculum cum re amata (quod odium dirumpit) & ex affectu quo persona placet nascitur desiderium ei bona volendi, & mala tollendi, gaudium de bonis, tristitia de malis.

2. *Creatura potest odisse Deum odio abominationis.*

Utrumque hoc odium reperiri potest in creatura rationali respectu Dei. Quamvis enim Deus sit in se & operibus suis summè bonus & amabilis, citra ullam rationabilem odibilitatem; perversi tamen interdum averlantur & abominantur, cum tamquam sibi malum & contrarium, quatenus videlicet obsistit eorum illicitis voluptatibus & desideriis, ea prohibendo, & pœnas justissimas comminando ac intentando: unde eum tamquam auctorem similium effectuum odio abominationis prosequuntur. Accedit quoque interdum odium inimicitiae, oriundum nõ raro ex priori, quo in Deum tamquam inimicum exardescunt, eumque veluti persequuntur, dum ei malè esse volunt: imò interdum perimere velent si possent, dum peccata quæ operantur, ideo faciunt, quia sunt Deo mala & ingrata, dum gaudent de propriis, & alienis peccatis (quæ etiam procurare student) quatenus Deo mala sunt, dum denique tristantur de eo, quod quidquam gloriæ aut honoris Deo accedat. Quod quidem odium non est æquale in omnibus, sed intensius & extensius in uno, quam in altero. Estque maximum in damnationibus & damnatis. Ut proinde constat satis, etiam ipsam Deum posse terminare iniquum odium creaturæ; et si effectus sint occasio, ex qua solet odium in hominibus contra Deum irrationabiliter excitari, cum nimirum etiam secundum effectus spectatus justissimus & amabilissimus sit. Quia nihilominus odium est desiderium aliquod positivum, necessariò debet pro motivo habere aliquam rationem boni, saltem apprehensi in hoc ipso, quod proximo vel rei odio habitæ malè sit.

Effectus Dei sunt occasio accipiendi odium in suis secundum se.

3. *Utrumque Dei odium est gravissimum peccatum.*

Utrumque hoc Dei odium est peccatum gravissimum, ut ratio manifesta cuivis satis obvia ostendit: ideoque Scripturâ graviter infectatur eos, qui oderunt Deum. Immo odium inimicitiae præsertim est ex genere suo gravissimum omnium peccatorum, et si in particulari possit peccatum aliquod reperiri gravius, sive quia præter malitiam odii habet aliam distinctam, sive quia est magis

voluntarium. Ratio est: tum quia nequit assignari aliud æquè aut magis grave, seu tam graviter prohibendum quam odisse eum, qui præ omnibus aliis, cum infinita quidem distantia, est amore dignissimus: tum quia odium directissimè advertebat divinæ bonitati, nec non perfectissimo habitui & auctui, scilicet amoris, qui est honestissimus: tum quia expressissimè & maximè directè avertit creaturam à Deo ejusque bonitate; alia autem peccata mortalia sunt, quatenus quodammodo de hac aversione participat, cum ratio peccati mortalis consistat in aversione à Deo. Quare nec datur in odio Dei levitas materiæ: sicut etiam peccatum veniale optando ex aversione à Deo, vel ut Deo malè sit, indubiè gravem deordinationem seu mortale peccatum committatur.

Odium inimicitiae est omnium gravissimum.

Odium proximi similiter, aliud est abominationis, aliud inimicitiae. Istud non est semper mortale, quando videlicet non præsupponit aut adjunctum habet affectum negandi aliquod officium ex gravi obligatione debitum, aut inferendi grave nocumentum. Quare cernitur in quibusdã quædam aversio naturalis & abominatio confortii alieni tamquam illis molesti aut ingrati, absque alio pravo affectu, sed potius cum voluntate beneficiendi tempore opportuno. Quin immo odium abominationis frequentè potest esse licitum & sanctum: cuiusmodi erat in Davide Psal. 118. dicente: *Iniquos odio habui.* Meritò enim abominamur seu averlamur malè operantes, eorumque mala commercia devitamus. Tunc tamen odium tendit potissimum in ipsa vitia, seu personam ipsam quatenus vitiis sedatam. Quo modo etiam *Odio sunt Deus impius & impietas eius. Sap. 14.* Aut adeit motivum aliud rationabile, puta ordinatæ charitatis propriæ aut Dei, ob quod periculosa huiusmodi consortia abominemur.

4. *Odium abominationis erga proximum non est semper grave peccatum.*

Immo sepe est bonum.

At odium inimicitiae erga proximum est peccatum mortale, nisi imperfecta deliberatio, aut odii sive mali desiderati levitas excuset. Repugnat enim directè charitati proximi, & continetur gravis deordinatio in hoc, quod quis velit proximo malum præcisè ut ei malè sit, adeoque quamvis inde non aliud bonum seu commodum resulter. Immo est ex genere suo gravissimum peccatorum quæ contra proximum fiunt, quatenus directissimè & generalius voluntatem à proximo avertit (quamvis possint aliqua esse majora ratione nocuenti, puta homicidium & similia) alia enim peccata contra proximum sunt talia, quatenus ab aliqua maligna erga proximum voluntate procedunt, suntque adeò participatum quoddam odium. Quare se habet circa peccata contra proximum, uti odium Dei circa alia peccata commissa contra Deum. Et quidè sicut amor, sic & odium per se loquendo non habet certos limites, adeò ut dum amor est om-

5. *Odium inimicitiae erga proximum non est ex genere suo mortale.*

An gravissimum inter respectum proximum.

est omnino absolutus, non constringatur ullius boni magnitudine, quod personæ amata, cujus bene esse quaerimus, non optemus; similiter dum est completum odium, non fit malum tantum, quod non desideremus inimico, quale est odium dæmonum respectu Dei, & etiam nostrum, quatenus sumus imago Dei & ad beatitudinem creati.

6. Distinguitur verò odium ab injustitia interiori, quòd istud ab hac præscindat: qui enim desiderat ex odio alteri mortem, præscindit ab hoc, quòd foret justè vel injustè à se vel ab alio inferenda. Quando tamen desiderium tenderet in mortem à se injustè utique inferendam, præter malitiam odii inest malitia injustitiæ. Unde in effectibus odii externis, seu malis quæ ex odio inferuntur à nobis proximo, frequenter concurrunt alia malitia, præsertim injustitiæ.

Qui distinguatur ab injustitia interiori.

Quæ scilicet odio adiungitur.

7. Porro juxta sententiam Cajetani, Valentia, Bonacina & aliorum, & Probabile censet Diana P. 1. Tract. 7. de Circumstantiis Resol. 3. sunt odia ejusdem speciei, considerata quantum formaliter odia sunt, etsi diversissima mala proximo desiderentur, idque ob eandem rationem formalem, quæ est malum proximi ut tale. Ut proinde non sit opus in confessione exprimere, an odium versetur circa divitias, famam vel bona corporis; sed sufficiat dicere, se toties odisse proximum. Nihilominus Suarez d. 6. sect. 2. n. 2. & 3. Sylvium q. 34. art. 6. quæstio 2. & alii rectius contrarium tenent: nam afficere proximum injuriâ in vita, fama vel fortuna, sunt peccata contra justitiam specie distincta, propter moralem materiam diversitatem; adeoque similiter sunt peccata odii specie distincta. Quare quod ad mores spectat, non dubitat Suarez sup. n. 3. quin talis diversitas sit aperienda in confessione. Aliam enim morali judicio apparet deordinatio, si desideretur proximo damnatio, alia si mors corporalis, alia si paupertas, alia si infamia. Clarius est, & apud Doctores admissum, si sit sermo de odio Dei & proximi, non sufficienter exprimi in confessione, nisi distinctè specificetur utrumque odium, veluti specie morali maximè distinctum, & diversimodè charitatis Theologicæ oppositum.

8. Advertendum autem licet interdum desiderari proximo malum, ex alio motivo quàm odii. Nam possumus licet, immo ex charitate desiderare infirmitatem & afflictionem peccatori, ut per hoc respiscat; possumus desiderare mortem aut infortunia hostibus Ecclesiæ, hominibus scandalosis &c.; ut nocere desinant; punitionem seu vindictam justam peccatoribus perversis, ex amore justitiæ & ad exemplum aliorum &c. Sic etiam ipse Deus vult peccatoribus in peccato morientibus pœnam æternam.

Quia verò Deus vult peccatoribus pœnam quâ talem, adeoque quâ malum & doloriferum est ipsis, censent nonnulli, inter quos Arriaga d. 37. sect. 3. subsect. 2. ipsum habere odium inimicitia proprie dictum adversus peccatores. Quod quidem ad meram de nomine quæstionem spectat. Et saltem constat aliquo sensu peccatores esse inimicos Dei, & (ut Trid. in unum sess. 6. c. 7. docet) per justificationem ex inimicis fieri amicos, atque Deum peccatores tamquam inimicos quodam sensu, scilicet jam præmissis, odio inimicitia profectui. Alii nihilominus contendunt, non esse odium strictè dictum, eò quòd pœna referatur ad reparandum ordinem læsum per culpam, ut sic culpa ordinetur per pœnam, adeoque respiciat motivum divinæ justitiæ: quale non videtur odium, quod homo adversus proximum habet, ei cupiens malum quâ tale, citra aliud motivum justitiæ, aut simile. Propter quod judex zelo justitiæ reum, præsertim aliàs dilectam, puniens non solet dici habere adversus ipsum odium inimicitia. Quod etiam solet distingui ab ira, quæ est appetitus vindictæ, & quidem licitus per se loquendo, si hæc justa ac moderata sit. Odium autem inimicitia censetur communiter esse intrinsecè malum. Sed est (ut dixi) quæstio de voce.

9. An Deus erga peccatores habent odium inimicitia.

10. Oritur odium aliquando ex concupiscentia, aliquando etiam ex ira, quâ initio appetimus malum proximi prout habet rationem vindictæ & compensationis delicti, sed postmodum dilabimur eò, ut malum proximi desideremus absolute: aliquando & juxta D. Thomam quæst. 34. art. 6. ordinariè ex invidia de bono proximi. Supponitque ordinariè aliquam injuriam vel offensam verè vel apparenter illatam ab eo, qui odio habetur. Porro DD. non recensent odium inter vitia capitalia (sic dicta, quòd ex iis tamquam fontibus nascantur ut plurimum alia peccata; quæ proinde sunt quædam velut initia destruendæ virtutis) odium namque est potius extremum malum ex aliis ortum: quamquam eo jam generato, multa mala seu peccata ex ipso causentur.

10. Quæ origo odii.

11. An sit vitium capitale.

QUESTIO II.

De Acedia.

A CEDIA vocabulum origine græcum est, significans incuriam, seu torporum vel tedium, quod sic aggravat animum hominis, ut nil agere libeat. Quo modo latinus Interpres ipsum reddidit Psal. 118. Dormitavit anima mea præ tædio. Quin & græcâ voce tamquam latinâ subinde usus est, ut Eccli. 4. Libera sum, qui injuriam patitur: & non acide id est, tædiosè.

11. Quæ origo Acedia quid importet.